

Suomalaisten yritys- kytkennät Viroon

SUOMALAISTEN YRITYSKYTKENNÄT VIROON

Harmaan talouden selvitysyksikössä on tutkittu, millaisia suomalaisia yrityksiä ja henkilöitä on vuosina 2006–2012 ollut vastuusuhteessa virolaisiin yrityksiin. Samalla on tutkittu myös millaisia riskejä vastuusuhteelmiöön voi liittyä harmaan talouden torjunnan kannalta, onko esimerkiksi Viron yrityksiin kytkeytyvillä vastuuhenkilöillä tavallista enemmän häiriöitä verovelvoitteidensa hoitamisessa.

Yritystoiminnan siirtyminen Suomesta Viroon on voimakkaassa kasvussa. Syinä tälle kehitykselle on julkisessa keskustelussa tuotu esiin muun muassa Viron joustavampi ja yritysystävällisempi liiketoiminnan ympäristö. Yritystoiminnan Viro-liitynnän taustalla ovat todennäköisesti myös verosuunnittelulliset näkökohdat. Viroon siirtymisen taustalla voi olla myös aggressiivisemmän verosuunnittelun piirteitä ja jopa harmaata taloutta.

Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta merkityksellistä on, että aiempien tutkimusten valossa suomalaisten vastuuhenkilöiden kautta Viroon kytkeytyvät yritykset ovat olleet muita useammin verovelkaisia, ulosotossa esteellisiä, konkurssitaustaisia ja niiden vastuuhenkilöinä on ollut muita useammin liiketoimintakiellossa olevia tai joskus liiketoimintakiellossa olleita henkilöitä. Selvityksessä on todettu, että Viro-liityntöjen kasvu voi tästä syystä aiheuttaa lisääntyvässä määrin riskejä harmaan talouden torjunnan kannalta.

Selvityksessä tarkastellaan suomalaisia yrityksiä (yhteisöt ja elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt) ja henkilöitä, joilla on yhteys Viron yrityksiin. Viron kaupparekisteritiedoissa oli tutkimushetkellä 27 237 virolaista yritystä, joiden vastuuhenkilöllä on suomalainen henkilö- tai yritystunnus. Tällaisista yrityksistä käytetään jatkossa nimitystä vastuusuhteyrittäjä.

Vastuuhenkilöllä tarkoitetaan yrityksessä vastuuasemassa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Vastuuasema yrityksessä muodostuu Viron kaupparekisteriin merkityn tiedon perusteella. Vastuuasema voi perustua esimerkiksi hallinnolliseen asemaan tai tiettyyn omistusosuuteen yrityksessä.

Vastuusuhteyrittäjien ominaisuuksia on selvityksessä tarkasteltu Viron tietojen perusteella. Lisäksi on tarkasteltu vastuusuhteyrittäjien, niiden vastuuhenkilöiden ja heidän suomalaisten yritystensä ominaisuuksia Suomessa, muun muassa verotus- ja kaupparekisteritietojen pohjalta.

Vastuusuhteyrittäjät virossa

Viron kaupparekisterissä oli vuoden 2012 alussa 27 237 yhtiötä (23 % kaikista), joissa oli vuosina 2006–2012 ollut vastuuasemassa henkilö tai yritys, jolla oli suomalainen henkilö- tai yritystunnus. Suomalaisia tunnuksia oli yhteensä 23 795 henkilöllä ja 1 369 yrityksellä. Voimassaolevia vastuusuhteita (poislukien perustajat) oli 19 579 yrityksellä (16 % kaikista), 18 100 henkilöön ja 959 yritykseen.

Vastuuhenkilöistä, joilla oli suomalainen tunnus, oli kansalaisuudeltaan suomalaisia ja virolaisia suunnilleen yhtä paljon. Viron kansalaisten päätyneiden suhteiden osuus oli suuri; osa virolaisista oli yrityksen perustamisvaiheessa mukana olleita, joilla saattoi olla paljon muille siirtyneitä yrityksiä historiassaan. Monet virolaiset henkilöt ja yritykset ovatkin erikoistuneet yhtiöiden perustamiseen suomalaisille. Kyseessä on yritysten perustamistoiminta ja/tai valmisyhtiökauppa.

Suomalaisten yritystoiminta ja etupiiriyritysten määrä Virossa on kasvanut tasaisesti lukuun ottamatta pientä laantumista vuoden 2009 aikana. Vuodesta 2006 lähtien vastuusuhdeyritysten määrä on kasvanut voimakkaammin kuin vastuusuhdeyrityksissä vastuusasemassa olevien henkilöiden määrä. Tarkasteluvälillä 06/2011–02/2012 vastuusuhdeyritykset Virossa lakkasivat toimimasta keskimääräistä nopeammin. Yritysten elinkaari näyttäisi siten olevan tavallista lyhyempi.

Viron kaupparekisterin kaikkiin uusiin yrityksiin verrattuna vastuusuhdeyritykset olivat keskimääräistä useammin sijoittuneet toimialoille hallinto ja tuki, sekä rakentaminen.

Vastuusuhdeyritysten vastuuhenkilöt

Vastuusuhdeyritysten suomalaiset vastuuhenkilöt eivät Suomen verotustietojen perusteella ole yleensä ilmoittaneet kotipaikkaa Virossa (vain 9 %), vaan asuvat Suomessa (84 %).

Viron kaupparekisteritietojen perusteella suomalaisista vain noin 17 % ilmoittaa kotipaikakseen Viron. Virolaisilla vastuuhenkilöillä on useammin suomalainen kotipaikka, Suomen tiedoissa 56 %:lla ja Viron tiedoissa 24 %:lla.

Suomalaisten suurituloisten (yli 60 000 euron tuloluokka) osuus Viron kaupparekisterissä on huomattava. Puolella heistä on Verohallintoon ilmoitettuna ammattina ”johtaja”, ”päällikkö” tms. Suurituloisista tosin vain 55 %:lla oli yhä voimassaoleva yritysuhde. Toiminta Virossa vaikuttaisi siis suurituloisilla olevan usein kausiluontoista.

Vastuuhenkilöt suomen kaupparekisterissä

Viron kaupparekisterin suomalaistunnuksellisten vastuuhenkilöiden yrityksiä on ollut kaupparekisterissä vuosina 2006–2012 kaikkiaan 47 440. Vastuusuhdeyritysten virolaisista vastuuhenkilöistä 11 %, eli suhteellisen vähäinen osuus löytyy myös Suomen kaupparekisteristä. Kuitenkin virolaisilla on paljon uusia yrityksiä Suomessa. Yritysten toimialana on useimmiten rakentaminen.

Vastuusuhdeyritysten suomalaisilla vastuuhenkilöillä on useammin verovelkaa kuin kaupparekisterihenkilöillä keskimäärin (16 % / 3,8 %). Suomen kaupparekisterissä olevien vastuuhenkilöiden suomalaisilla yrityksillä on verovelkaa kuitenkin harvemmin kuin kaupparekisteriyrityksillä keskimäärin (10 % / 13 %).

Vastuusuhdeyritysten vastuuhenkilöiden suomalaisyrityksillä, joissa oli vastuuhenkilönä joku muu kuin Suomen kansalainen tai joissa oli vastuuhenkilönä sekä Suomen että Viron kansalainen, oli muita useammin häiriöitä velvoitteidenhoidossa. Näillä yrityksillä oli yleisemmin verovelkaa tai verotilin negatiivista saldoa. Verojen ulosotto oli myös päätyntä esteeseen yleisemmin ja konkurssiasiat olivat yleisempiä.

Vastuusuhdeyritysten suomalaisilla vastuuhenkilöillä oli heidän yritystensä kautta ns. ryväsverovelkaa keskimääräistä enemmän, yhteensä 26 %:lla, kun kaupparekisterihenkilöillä keskimäärin ryväsverovelkaa oli 7 %:lla.

Yhteenveto

Selvityksen perusteella voidaan arvioida, että suomalaisten yritysten ja henkilöiden vastuusuhteet Viroon ja niiden lisääntyminen näyttäisivät muodostavan merkityksellisen riskin harmaan talouden torjunnassa.

Vastuusuuhdeyritysten vastuuhenkilöt, joilla on suomalainen tunnus, ovat Suomen kaupparekisterihenkilöihin verrattuna velvoitteidenhoidoltaan keskimääräistä häiriöalttiimpia. Tämä johtopäätös on tehty myös aiemmissa tutkimuksissa.

Viron kaupparekisterissä olevien vastuusuuhdeyritysten suomalaisilla vastuuhenkilöillä on Suomen rekisteritiedoissa selvästi useammin verovelkaa kuin kaupparekisterihenkilöillä keskimäärin. Lisäksi samaisilla suomalaisilla vastuuhenkilöillä oli heidän yritystensä kautta ns. ryväsverovelkaa selvästi keskimääräistä enemmän kuin kaupparekisterihenkilöillä. Edelleen vastuusuuhdeyritysten vastuuhenkilöiden suomalaisyrityksillä, joissa oli vastuuhenkilönä joku muu kuin Suomen kansalainen tai joissa oli vastuuhenkilönä sekä Suomen että Viron kansalainen, oli muita useammin häiriöitä velvoitteidenhoidossa. Näillä yrityksillä oli yleisemmin verovelkaa tai verotilin negatiivista saldoa, verojen ulosotto oli päätynyt esteeseen useammin ja konkurssiasiat olivat yleisempiä.

Selvityksessä todettiin myös, että yli 11 000 Viron kaupparekisteriin merkityn yrityksen omistajat, hallinto ja vastuuhenkilöt asuvat joko kokonaan taikka pääosin Suomessa. Tällä on verotuksellista merkitystä, sillä verovelvollisuuden aiheuttava yrityksen kiinteä toimipaikka voi muodostua Suomeen, jos yrityksen toimintaa todellisuudessa johdetaan Suomesta käsin.

Kirjoitus perustuu Harmaan talouden selvitysyksikön ilmiöselvitykseen 2/2014.
Lisätiedot ja ilmiöselvitystilaukset htsy@vero.fi

Lisätietoja mediallyle:

Johtaja Janne Marttinen, puh. 020 612 6066

Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 020 612 6070